

Łącznie sołectwa rozwojowe zamieszkiwane są przez 5353 mieszkańców, czyli 78% ludności wiejskiej.

Najbardziej pożądanym kierunkiem polityki przestrzennej gminy, jest rozwój wsi zaliczonych do grupy rozwojowych i skłanianie osób osiedlających się na terenie gminy do wyboru właśnie tych miejscowości (zachęta może być realizowana np. poprzez lepsze wyposażenie tych miejscowości w infrastrukturę), tak by w przyszłości udział mieszkańców wsi małych i bardzo małych sukcesywnie malał. Ze względu jednak na fakt, że wsie te rozmieszczone są na terenie całej gminy (nie ma miejsce koncentracja na niedużej powierzchni) oraz fakt, iż znaczna część mieszkańców zamieszkuje właśnie tę grupę, celowa wydaje się równomierna realizacja zadań własnych (bez pomijania sołectw nierozwojowych), a o kolejności realizacji inwestycji powinny przemawiać względy ekonomiczne (względy społeczne wskazywały by na wybór w pierwszej kolejności największych miejscowości).

JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

OBSŁUGA MIESZKAŃCÓW W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

Oświata

Na terenie gminy działa 7 szkół podstawowych: w Sępólnie - 2 oraz w Wałdowie, Zalesiu, Lutowie, Wiśniewie i Zbożu. Przy obydwu szkołach w Sępólnie oraz w Lutowie i Wałdowie funkcjonują również gimnazja, wskutek czego szkoły w mieście są bardzo przeciążone, a liczba uczniów znacznie przekracza teoretyczne możliwości obsługi.

Zasięgi obsługi poszczególnych szkół przedstawiono w tabeli. Duże powierzchniowo obwody szkół, szczególnie w Lutowie i Wałdowie wymuszają dowożenie uczniów. Łącznie dowozami objętych jest aż ponad 1/5 wszystkich uczniów (467 osób, od nowego roku szkolnego dodatkowo 80), przede wszystkim z wykorzystaniem własnego taboru Urzędu Miejskiego.

Tab. Lokalizacja i zasięg obsługi szkół na terenie gminy

szkoła	miejsowości	rejon obsługi gimnazjum
nr 1 w Sępólnie	cz. miasta, Chmielniki, Niechorz	nr 1 w Sępólnie
nr 3 w Sępólnie	cz. miasta, Piaseczno, Dziechowo, Sikorz	nr 3 w Sępólnie
w Wałdowie	Wałdowo, Teklanowo, Wilkowo, Wałdówko, Włóścibórz, Włóścibórek	w Wałdowie
w Zalesiu	Zalesie, Trzciany, Skarpa	nr 3 w Sępólnie
w Lutowie	Lutowo, Lutówko, Radońsk, cz. łłowa, Jazdrowo	w Lutowie
w Wiśniewie	Wiśniewa, Kawle, cz. łłowa	w Lutowie
w Zbożu	Zboże, Wysoka, Świdwie, Grochowiec	nr 1 w Sępólnie

Źródło: Zestawienie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Wszystkie szkoły w gminie zaliczyć można do dużych, zarówno szkoły miejskie w odniesieniu do średnich dla miast, jak i szkoły wiejskie w porównaniu ze szkołami w innych gminach. Największa liczba uczniów uczęszcza do szkoły nr 3 w Sępólnie, w której uczy się 798 osób, w tym 131 w gimnazjum. Szkoła jest dobrze wyposażona pod względem dydaktycznym - posiada 22 sale dydaktyczne, wymiarową salę gimnastyczną, 2 pomieszczenia zastępcze do nauki w-f oraz pracownię komputerową. Aktualne obciążenie szkoły przekracza o 33% jej teoretyczną pojemność. Szkoła nr 1 w Sępólnie kształci 610 uczniów (180% pojemności), w tym 74 w pierwszym roku nauczania w gimnazjum. Szkoła posiada 12 sal dydaktycznych, salę gimnastyczną i salę zastępczą oraz pracownię komputerową. Szkoły w miejscowościach wiejskich bliskie są maksymalnego obciążenia - w Lutowie wynosi ono niespełna 80%, w Wałdowie - 84%, Wiśniewie - 93%, Zbożu - 97% i Zalesiu 95%. Największą placówką jest

szkoła w Lutowie o możliwościach obsługi 260 uczniów, do której obecnie uczęszcza 205 uczniów, w tym 32 w pierwszym roku funkcjonowania gimnazjum. Szkoła posiada 9 sal dydaktycznych oraz salę gimnastyczną. Szkoła w Wałdowie o możliwościach nauczania 200 uczniów kształci około 170 osób, w tym 21 w gimnazjum. Wyposażona jest w 10 sal dydaktycznych, pracownię komputerową oraz zastępczą salę do w-f. Szkoła w Wiśniewie (teoretyczna pojemność 110 uczniów, wykorzystanie 102) posiada 7 sal dydaktycznych, pracownię komputerową oraz zastępczą salę do w-f. Szkoła w Zbożu, również o pojemności 110 uczniów, wyposażona jest w 7 sal dydaktycznych oraz zastępczą salę do nauki w-f. Szkoła w Zalesiu o pojemności 150 uczniów, kształci 142 osoby. Posiada 9 sal dydaktycznych, salę gimnastyczną zastępczą i pracownię komputerową.

Docelowo przewiduje się, że wszyscy uczniowie obsługiwani obecnie przez 2 gimnazja w Sępólnie będą uczęszczać do jedynego gimnazjum w mieście (na bazie szkoły nr 3), w którym liczba uczniów wyniesie około 650. Gimnazjum w Lutowie ma obsługiwać około 110, a w Wałdowie - około 70 uczniów.

Łącznie do placówek szkolnych (wraz z gimnazjami i oddziałami zerowymi przy szkołach) uczęszcza na terenie gminy ponad 2,1 tys. uczniów.

Bardzo pozytywnie należy ocenić naukę języków obcych. Na terenie gminy wszystkie szkoły uczą języków zachodnich, przy czym bardziej popularny jest niemiecki, nauczany we wszystkich szkołach, a mniej angielski, nauczany obok niemieckiego w szkołach w Sępólnie. W szkołach nie naucza się rosyjskiego. W kontekście przystępowania Polski do struktur Unii Europejskiej, naukę języków zachodnich uznać należy za bardziej pożądaną od nauki języka rosyjskiego. Znajomość angielskiego lub niemieckiego ułatwia także młodzieży dalszą naukę w szkołach średnich maturalnych, gdzie języki zachodnie w dużym stopniu wyparty rosyjski. Umożliwia to uczniom kontynuację nauki języków, a w efekcie lepsze ich poznanie. Pożądane jest stopniowe przechodzenie na naukę 2 języków zachodnich we wszystkich szkołach w gminie.

Szkoły na terenie gminy relatywnie dobrze przygotowane są do nauki informatyki. Pracownie komputerowe działają w 5 szkołach, do których uczęszcza ponad 86% uczniów. Podkreślić należy, że znajomość obsługi nowoczesnych urządzeń komputerowych uznawana jest obecnie za podstawową umiejętność, znacznie ułatwiającą zdobycie pożądanego wykształcenia oraz znalezienie atrakcyjnego miejsca zatrudnienia. W gminach o dużym udziale ludności rolniczej i niskim poziomie dochodów rodzin, szczególna odpowiedzialność w zakresie nauki informatyki spoczywa na szkołach, ponieważ wielu gospodarstw domowych nie stać na zakup sprzętu komputerowego. Jednym z priorytetów powinno więc być wyposażenie wszystkich szkół w gminie w pracownie komputerowe z dostępem do internetu (czemu sprzyja polityka taryfowa Telekomunikacji Polskiej stosowana wobec szkół) i objęcie możliwie dużej części uczniów nauką informatyki. W miarę możliwości, wyposażane powinny być także placówki kulturalne, a na bazie posiadanego sprzętu należy organizować kursy i szkolenia także dla mieszkańców dorosłych.

Przy wszystkich szkołach w miejscowościach wiejskich działają również oddziały zerowe (liczbę dzieci uczęszczających do tych oddziałów wliczono w podaną uprzednio liczbę uczniów szkół).

W mieście funkcjonują 3 przedszkola, do których łącznie uczęszcza 230 uczniów, przede wszystkim z miasta i sąsiednich miejscowości. Dwa z przedszkoli obciążone są w stopniu maksymalnym, trzecie w około 2/3. Poważnym uwarunkowaniem negatywnym jest brak przedszkoli na obszarach wiejskich. Warto podkreślić, że utrzymywanie przedszkoli jest jednym

z elementów polityki prorodzinnej, której realizacja leży w kompetencjach między innymi także samorządów gminnych. Brak przedszkoli na obszarach wiejskich jest jedną z przyczyn utrudniających restrukturyzację rynku pracy i poprawę warunków bytowych mieszkańców, bowiem niemożność zapewnienia opieki dzieciom sprawia, iż duża część kobiet rezygnuje z poszukiwania pracy. Jednocześnie z obawy przed utratą pracy w czasie długiej opieki nad dzieckiem, znaczna część kobiet rezygnuje z posiadania potomstwa. Przedszkola, obok oczywistej funkcji wychowawczo-edukacyjnej, są więc istotnym elementem wpływającym na rozwój społeczny i gospodarczy gminy. Pożądane jest, by w największych miejscowościach (docelowo we wszystkich miejscowościach uznanych za rozwojowe) funkcjonowały przedszkola lub oddziały przedszkolne przy szkołach.

Miasto Sępólno ze względu na pełnienie roli siedziby powiatu, pełni funkcję o charakterze ponadlokalnym (wykraczającym poza jej granice) w zakresie szkolnictwa ponadpodstawowego. W mieście zlokalizowano:

- a) Liceum Ogólnokształcące (w roku szkolnym 1998/99 - 456 uczniów);
- b) Zasadniczą Szkołę Zawodową (w roku szkolnym 1998/99 - 706 uczniów), przy której działają także szkoły dla dorosłych - technikum mechaniczne i technikum drzewne (po około 60 uczniów).

Warto zauważyć, że jak na miasto powiatowe i miasto tej klasy wielkościowej, zarówno mała liczba szkół, jak i brak szkół średnich (innych niż LO) są nietypowe i stanowią niewątpliwie czynnik ograniczający możliwości kształcenia młodzieży. Dowodem na to jest fakt, iż w ubiegłym roku szkolnym tylko z samego miasta Sępólna do szkół ponadpodstawowych zlokalizowanych w gminie Więcbork uczęszczało ponad 180 uczniów.

Służba zdrowia

Potrzeby medyczne mieszkańców gminy realizują: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej i Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej - Bonus.

W Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej zatrudniony jest następujący personel:

- lekarze (6 etatów, 1 kontrakt, 2 umowa-zlecenie),
- pielęgniarki (15 etatów),
- położna (1,5 etatu),
- stomatolodzy (2 na kontraktach indywidualnych),
- rehabilitacja (2,5 etatu),
- laboratorium (2,2 etaty),
- psychologdy (2 na kontraktach),
- pozostali pracownicy (łącznie 15 etatów).

Przychodnia świadczy usługi w zakresie podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej. Posiada następujące poradnie: dziecięca, ginekologiczno-położnicza, reumatologiczna, laryngologiczna, rehabilitacja, fizjoterapia, ortodontyczna, medycyna paliatywna, endokrynologiczna, okulistyczna, urologiczna, psychiatryczna, bioenergoterapia, leczenie uzależnień (dla osób z problemami alkoholowymi), laboratorium wyposażone w najnowszy sprzęt komputerowy, pracownie: EKG, USG, audiometryczna, Rtg zębów oraz medycyna szkolna (obejmująca wszystkie dzieci i młodzież). Badania wykonywane są na zlecenie lekarza ubezpieczenia zdrowotnego bezpłatnie, lub odpłatnie na zlecenie lekarzy z gabinetów prywatnych i na życzenie pacjenta. Przychodnia jest dobrze wyposażona w sprzęt medyczny. Znajduje się tu między innymi: analizator hematologiczny i analizator biochemiczny w laboratorium, USG, detektor tętna płodu, audiometr, aparat do EKG - Ekscel, autoklaw ASV,

dwa wózki reanimacyjne z defibrylatorem, aparat EKG Ascard, glukometr oraz sprzęt medyczny na wyposażeniu poradni fizykoterapii.

W 1999 roku w ramach podstawowej opieki zdrowotnej udzielono w sumie 28909 porad, w tym: 9183 dla dzieci, 3011 w Wałdowie i 2828 w Radońsku. W styczniu i lutym 2000 roku udzielono następującą liczbę porad:

- poradnia ogólna - 5786,
- dziecięca - 1664,
- Wałdowo - 434,
- Radońsk - 475,
- poradnie specjalistyczne - 1135,
- rehabilitacja - 1933 osoby, 3838 zabiegów,
- laboratorium - 1452 osoby, 4552 badania.

W Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej - Zespół Lekarzy Rodzinnych „Bonus” zatrudniono 3 lekarzy na kontraktach, 4 pielęgniarki, położną na kontrakcie i 3 pracowników obsługi. Zespół Lekarza Rodzinnego świadczy usługi w zakresie specjalistycznej opieki zdrowotnej. Posiadane przez niego poradnie to: diabetologiczna, endokrynologiczna, neurologiczna, alergologiczna, ginekologiczno-położnicza, chirurgii ogólnej, ortopedyczna, leczenia osteoporozy, otolaryngologiczna, logopedyczna, urologiczna, psychiatryczna, dermatologiczna, chirurgia dziecięca, onkolog - układ pokarmowy, okulistyka, kardiologiczna, chirurg - onkolog, neurolog dziecięcy, alergolog - pediatra, biopsje cienkoigłowe, dezytometria - badanie kości, pracownia EKG, pracownia USG, laboratorium - pobieranie krwi i ścisła współpraca z laboratoriami w Wojewódzkim Szpitalu im. Bizziela, Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, Wojewódzkim Szpitalu Dziecięcym w Bydgoszczy oraz z laboratorium Szpitala Powiatowego w Więcborku.

Zespół Lekarza Rodzinnego wykonuje czynności medyczne zawarte w wytycznych Kujawsko-Pomorskiej Regionalnej Kasy Chorych, z wyłączeniem opieki nad dziećmi i młodzieżą szkolną w zakresie medycyny wieku rozwojowego. Świadczy natomiast usługi z zakresu medycyny pracy i opieki medycznej nad zakładami pracy chronionej. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej wyposażony jest w sprzęt i urządzenia medyczne stacjonarne oraz przenośne, przywożone przez lekarzy poszczególnych specjalności. Liczba osób objętych opieką przez Zespół Lekarza Rodzinnego w styczniu 2000 roku wynosiła w gminie 2478 w tym 692 to pacjenci z obszarów wiejskich gminy.

W Sępólnie Krajeńskim działa dziewięć gabinetów prywatnych: 3 internistyczne, 2 pediatryczne, 2 ginekologiczne, dermatologiczny i laryngologiczny, a na obszarach wiejskich gminy gabinet reumatologiczny (w Lutówku) i internistyczny (w Wałdowie). Poza tym na terenie gminy przyjmuje sześciu lekarzy stomatologów.

Aktywność społeczna i kulturalna

Sępólno należy do gmin o dosyć dużej aktywności mieszkańców. Miarą tej aktywności jest funkcjonowanie organizacji społecznych, kulturalnych, sportowych i politycznych prowadzących działalność pomimo niezbyt sprzyjających warunków, wynikających przede wszystkim z niedofinansowania.

Instytucjonalną obsługę mieszkańców w zakresie życia kulturalnego realizuje przede wszystkim Sępoleński Dom Kultury, a także biblioteka w Sępólnie posiadająca filie w Wałdowie i punkty biblioteczne w wiejskich świetlicach w Lutówku, Trzcianach, Wiśniewce i Zbożu (przy szkole). Pomimo iż w mieście działa także Biblioteka Publiczna o powiatowym zasięgu obsługi, poziom

czytelnictwa, mierzony liczbą czytelników i liczbą wypożyczeń, należy raczej do niższych w województwie.

Spośród działających w gminie organizacji społecznych, zawodowych i środowiskowych, wymienić należy: Związek Nauczycielstwa Polskiego, Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Związek Inwalidów Wojennych RP, Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych, Ogólnokrajowe Stowarzyszenie Kombatantów Polskich Sił Zbrojnych, Ligę Ochrony Kraju, Koło Cukrzyków, Związek Sybiraków, Światowy Związek Żołnierzy AK, Gminy Związek Rolników i Organizacji Rolniczych, Związek Niewidomych, Sępoleńskie Towarzystwo Kulturalne. Część z wymienionych organizacji działa w krajowych strukturach, będąc kołami lub oddziałami terenowymi.

Na terenie gminy działają struktury partii politycznych, w tym m.in.: Sojusz Lewicy Demokratycznej (prowadzi biuro poselskie), Polskie Stronictwo Ludowe, Krajowa Partia Emerytów i Rencistów.

Na terenie gminy ukazują się czasopisma lokalne - „Wiadomości Krajeńskie” (posiadające także edycję internetową) i „Powiatowe ABC”.

Działalność folklorystyczną prowadzą 2 zespoły wokalne:

- a) „Lutowianie” z Lutowa. W 1999 roku zespół dał ok. 40 koncertów, głównie przy okazji imprez okolicznościowych, ale znaczną część także poza granicami gminy i powiatu;
- b) „Remedium” z Wałdowa - w 1999 roku około 25 występów przy okazji imprez okolicznościowych, w tym także poza terenem gminy i powiatu.

Na terenie gminy corocznie odbywa się kilkanaście cyklicznych imprez kulturalnych, cieszących się dużym zainteresowaniem zarówno ze strony zespołów i grup prezentujących się, jak też ze strony publiczności. Do najważniejszych należą:

- a) Warsztaty Sępoleński Zespołów Artystycznych „WSZA” - organizowane w okresie ferii zimowych dla dzieci i młodzieży; uczestniczy ok. 60 osób;
- b) Przegląd Twórczości Artystycznej Dzieci i Młodzieży - dotychczas 7 edycji w zakresie literatury, piosenki, plastyki i teatru; ostatnio uczestniczyło ok. 150 osób, a publiczność wyniosła ok. 1,5 tys.
- c) wojewódzkie Konfrontacje Teatrów Lalkowych (6 edycji) - około 300 uczestników, łącznie publiczność około 1 tys.
- d) Dni Sępólna - podczas ostatnich (29.04 - 3.05. 2000) w festynach i imprezach muzycznych codziennie uczestniczyło po około 800 osób;
- e) Konkurs Recytatorski „O Pióro Jana Brzechwy”;
- f) Międzynarodowy Dzień Dziecka - w imprezach udział bierze około 1500 uczestników;
- g) „Noc Świętojańska” - w festynie udział bierze około 1500 osób;
- h) Ogólnopolskie Warsztaty Piosenkarskie - koncert galowy z udziałem artystów polskich i zagranicznych obejrzało około 2 tys. osób;
- i) Festyn „Zdrowie, Bezpieczeństwo, Zabawa” - około 2,5 tys., uczestników;
- j) Warsztaty Młodzieżowe - Rysunek i Ceramika - około 80 uczestników;
- k) Warsztaty Tańca Jazzowego - około 50 uczestników;
- l) Festyn na plaży z okazji pożegnania lata - około 800 uczestników;
- m) Imprezy związane z Dożynkami Gminnymi - ok. 800 uczestników;
- n) Sępoleński Tydzień Kultury, (w 2000 r połączony z obchodami Święta Niepodległości) - imprezy muzyczne, wystawy, prelekcje - łącznie około 2000 uczestników.

Aktywność sportowa

Na terenie gminy działa Rada Miejsko-Gminna Zrzeszenia LZS, skupiająca 6 kół LZS, w których aktywnych jest 192 członków. LZS współpracują z Miejsko-Ludowym Klubem Sportowym „Krajna” Sępólno, który zrzesza 255 członków, w tym 220 sportowców, z czego aż 166 to młodzież w wieku do 18 lat. „Krajna” prowadzi działalność w 6 sekcjach: piłka nożna, lekka atletyka, podnoszenie ciężarów, szachy, tenis stołowy i żeglarstwo (klasy Kadet i Optymist). Sekcja piłki nożnej uczestniczy w rozgrywkach V ligi, sekcja podnoszenia ciężarów - III ligi, tenisa stołowego, szachów - w lidze okręgowej.

Bezpieczeństwo publiczne

Gmina Sępólno Krajeńskie obsługiwana jest przez Komendę Powiatową Policji, nie posiada ona wyodrębnionej struktury służącej jedynie do obsługi terenu gminy. W Komendzie Powiatowej na terenie Sępólna służbę pełni 50 osób, z czego 34 w pionie roboczym. Stan liczebny Komendy należy określić jako niewystarczający, szczególnie w zakresie służby dzielnicowych, jak i plutonu patrolowo-interwencyjnego. Na terenie gminy powinno być minimum pięciu dzielnicowych, podczas gdy Komenda dysponuje jedynie czterema etatami. Pożądane byłoby również liczebne zwiększenie plutonu patrolowo-interwencyjnego, gdyż pozwoliłoby to na uruchomienie większej liczby patroli, w tym najbardziej potrzebnych patroli pieszych. Obecnie, gdy często służbę pełni zaledwie jeden patrol, jest to patrol zmotoryzowany, gdyż tylko taki pozwala na szybką reakcję na zgłoszenie.

Na terenie gminy nie funkcjonuje straż gminna.

Pod względem lokalowym komenda powiatowa policji posiada wystarczającą liczbę pomieszczeń, jednak ich stan techniczny budzi zastrzeżenia. Niezbędne są inwestycje remontowo-budowlane budynków oraz w zakresie wyposażenia pomieszczeń w nowe meble. Również znaczne część posiadanych środków transportu jest w znacznym stopniu wyeksploatowana i wymagałaby wymiany na nowe. Obecnie, bez pomocy z zewnątrz szanse na otrzymanie nowych pojazdów są znikome. W bardzo złym stanie technicznym znajduje się centrala telefoniczna, której naprawy dokonywane są jedynie dzięki częściami pochodzącym z jednostek, w których centrale wymienia się na nowe.

Do najczęściej popełnianych przestępstw na terenie gminy należą: kradzieże z włamaniem, kradzieże cudzej rzeczy, rozboje i wymuszenia rozbójnicze, bójki, pobicia i uszkodzenia ciała. Na terenie gminy miejsce o największej przestępczości stanowi miasto Sępólno Krajeńskie. Poza tym kradzieże z włamaniami kierują się głównie na placówki handlowe, a przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu dokonywane są najczęściej w okolicach lokali rozrywkowych.

Gmina Sępólno Krajeńskie charakteryzuje się dużą wykrywalnością przestępstw, najwyższą spośród wszystkich gmin powiatu i znacznie wyższą od przeciętnych wskaźników dla województwa. W ostatnich czterech latach wykrywalność przestępstw kształtowała się na poziomie od 74,2% w roku 1999 do 77,2% w roku 1998, przy średnich dla województwa od 49,8% w roku 1999 do 61,1% w roku 1996. Na podstawie corocznych analiz stanu bezpieczeństwa, należy stwierdzić, że Komenda Powiatowa Policji w Sępólnie Krajeńskim osiąga jedne z lepszych wyników w województwie i zwykle plasuje się w piątce najlepszych jednostek. Również w zakresie pracy prewencyjnej wyniki osiągnięte przez KPP zaliczyć należy do dobrych, choć na terenie gminy Sępólno Krajeńskie nie są prowadzone specjalne akcje prewencyjne. W ramach ogólnopolskiej akcji „Bezpieczne Miasto” wykonuje się szereg zadań prowadzących do poprawy bezpieczeństwa w gminie, prowadzona jest w placówkach edukacyjnych akcja mająca na celu zapobieganie uzależnieniom oraz pomoc dzieciom z rodzin

patologicznych. Podjęto również akcję propagandową ukierunkowaną na uruchomienie monitoringu na terenie gminy i powiatu oraz „ramowy program zapobiegania przestępczości i poprawy stanu poczucia bezpieczeństwa mieszkańców powiatu sępoleńskiego”, lecz nie wywołały one większego zainteresowania mieszkańców oraz podmiotów przewidywanych do realizacji programu. Obecnie znaczny nacisk położony jest na tzw. prewencję kryminalną, lecz ograniczone środki finansowe oraz braki kadrowe nie pozwalają na pełne wdrożenie tego programu.

Najwięcej wypadków i kolizji w gminie zdarza się na drodze krajowej nr 25. Najbardziej niebezpieczny jest odcinek drogi przebiegający przez centrum Sępólna Krajeńskiego, a dodatkowym zagrożeniem jest brak przejść dla pieszych na niektórych odcinkach drogi. Najbardziej skutecznym rozwiązaniem problemu byłoby wprowadzenie ruchu tranzytowego poza granice miasta, lecz obecnie funkcjonujący układ komunikacyjny nie pozwala na takie rozwiązanie.

W Sępólnie działa jednostka Państwowej Straży Pożarnej. Jednostki OSP zlokalizowano w: Lutówku, Lutowie, Łłowie, Komierowie, Wałdowie, Zalesiu, Sępólnie i Kawlach.

Poczta i telekomunikacja

Główny Urząd Pocztowy w gminie znajduje się w jej siedzibie. Za pomocą punktów ajencyjnych w Wałdowie, Lutowie, Lutówku i Łłowie obsługuje teren całej gminy. Jedyna centrala telefoniczna mieści się w Sępólnie.

Kościóły

Na terenie gminy kościoły parafialne zlokalizowano w Sępólnie (św. Bartłomieja Apostoła), w Wałdowie (św. Mateusza Apostoła) i w Lutowie (św. Wawrzyńca). Obsługują one odpowiednio centralną, wschodnią i zachodnią część gminy. Działa także 5 kościołów filialnych (w Lutówku, Łłowie, Komierowie, Włóściborzu i Zbożu) oraz kaplica w Skarpie. Mieszkańcy Jazdrowa i Łłowa należą do parafii w Sypniewie. Poza tym mieszkańcy wschodniej części gminy uczęszczają również do kaplicy w Obodowie (gmina Sośno). Podkreślić należy, że wszystkie kościoły parafialne w gminie zaliczane są do obiektów zabytkowych i posiadają kilkunastowieczne tradycje.

Tab. Lokalizacja miejsc kultu religijnego na terenie gminy

kościół
Sępólno Kraj. - kościół parafialny pod wezw. Bartłomieja Apostoła
Lutowo - kościół parafialny pod wezw. św. Wawrzyńca
Lutówko - filia kościoła w Lutowie, pod wezw. NMP Królowej Polski
Wałdowo - kościół parafialny pod wezw. św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty
Komierowo - filia kościoła w Wałdowie, pod wezw. św. Michała Archanioła
Włóścibórz - filia kościoła w Wałdowie, pod wezw. św. Józefa i św. Kazimierza
Łłowo - filia kościoła w Sypniewie (gm. Więcbork), pod wezw. św. Andrzeja Boboli
Zboże - filia kościoła w Więcborku
Skarpa - kaplica pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP
Niechorz - kaplica

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sępólno Kraj.

Usługi finansowe

Na terenie gminy obsługę finansową mieszkańców zapewnia Bank Spółdzielczy w Więcborku, posiadający punkt filialny w Sępólnie oraz BIG-Bank Gdański, Wielkopolski Bank Rolniczy i PKO BP.

Podstawowe usługi finansowe można także zrealizować w urzędzie pocztowym i jego agencjach.

Warto zauważyć, że wprowadzie liczba banków mających swoje oddziały w Sępólnie jest dosyć duża w stosunku do liczby mieszkańców miasta, jednak w zakresie niektórych usług, banki pełnią rolę placówek znaczenia powiatowego.

OPIEKA SPOŁECZNA

Na terenie gminy Sępólno Krajeńskie do głównych przyczyn udzielania pomocy społecznej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim zaliczyć można: ubóstwo (niski dochód lub jego brak), bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwałą chorobę, ochronę macierzyństwa. Zadania pomocy społecznej finansowane są z dwóch źródeł: ze środków pochodzących od Wojewody (zadania zlecone) oraz ze środków własnych Gminy (zadania własne).

Liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną w gminie zmniejsza się. W 1996 roku z pomocy korzystało 1490 osób (883 rodziny), a w 1999 roku 1301 osób (771 rodzin). W latach 1996 - 1999 widoczny jest spadek liczby osób korzystających z form pomocy społecznej finansowanych przez Wojewodę (z 1210 do 918 osób), zwłaszcza otrzymujących pomoc w postaci zasiłków stałych i zasiłków okresowych, natomiast dwukrotnie wzrosła liczba osób korzystających z form pomocy należących do zadań własnych gminy (z 493 do 1101 osób), zwłaszcza otrzymujących zasiłki celowe i w naturze oraz liczba dożywianych dzieci w szkołach. Środki pieniężne przyznane przez Wojewodę wzrosły z 1000300 złotych do 1052059 złotych, a więc o 5,2%, natomiast środki przeznaczane na pomoc społeczną z budżetu gminy wzrosły z 138251 do 378363 złotych, a więc prawie 3-krotnie.

W analizowanym okresie zdecydowanie zmieniła się struktura udzielanej pomocy. W 1996 roku liczba osób korzystających z form pomocy będących zadaniem własnym gminy wynosiła 28,9% całości, natomiast w 1999 roku ich udział wzrósł do 54,5%. Wśród form pomocy finansowanych z budżetu gminy w 1996 roku zdecydowanie największą grupę osób stanowiły dożywiane w szkołach dzieci (81,8%), lecz w 1999 roku ich udział zmniejszył się do 47,2%, przy jednoczesnym wzroście udziału osób korzystających z zasiłków celowych i w naturze (z 8,1 do 39,0%) oraz pojawieniu się osób korzystających z nowej formy pomocy - ubezpieczenia zdrowotnego (19,3%). Wśród form pomocy finansowanych z budżetu Wojewody w 1996 roku najwięcej osób korzystało z zasiłków okresowych (74,3% ogółu), z tytułu ochrony macierzyństwa (9,6%) i z zasiłków stałych (7,4%). W 1999 roku udział osób korzystających z zasiłków okresowych zmniejszył się do 49,1%, a w dalszej kolejności najwięcej osób korzystało z opłaty składek ubezpieczenia społecznego (12,5%), z tytułu ochrony macierzyństwa (10,3%), z rent socjalnych (8,9%), z zasiłków stałych (7,5%).

Dużą uwagę Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim przywiązuje do dożywiania dzieci w szkołach. Dożywianie prowadzone jest we wszystkich szkołach podstawowych, gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym na terenie gminy oraz w sześciu szkołach ponadpodstawowych poza terenem gminy. Z posiłków opłacanych przez Ośrodek korzysta 470 uczniów, co stanowi 19,1% ogólnej liczby uczniów uczęszczających do szkół na terenie gminy. Na dożywianie dzieci w 1999 roku wydano z budżetu gminy 121096 złotych oraz 62874 złote z dotacji Wojewody. Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim finansuje dożywianie wszystkich dzieci, pochodzących z rodzin spełniających kryteria (brak środków). Nie wydaje decyzji odmownych.

W 2000 roku potrzeby na realizację zadań zleconych dotyczą 304 osób korzystających ze świadczeń obligatoryjnych i 465 osób korzystających ze świadczeń fakultatywnych. Wśród pierwszej grupy osób z rent socjalnych skorzystają 82 osoby (kwota potrzebna na realizację świadczeń wynosi 342432 złote), z zasiłków stałych wyrównawczych dla osób starszych i niepełnosprawnych 12 osób (17520zł), z zasiłków stałych z tytułu opieki nad dzieckiem specjalnej troski wraz ze składkami na ubezpieczenie społeczne 69 osób (468770 zł), z zasiłków okresowych gwarantowanych wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne 46 osób (219129 zł), z zasiłków z tytułu ochrony macierzyństwa 95 osób (66000 zł). Łącznie na realizację świadczeń obligatoryjnych w zakresie zadań zleconych potrzebna jest kwota 1112851 złotych.

Tab. realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej

	liczba osób objętych pomocą				udzielona pomoc w złotych			
	1996	1997	1998	1999	1996	1997	1998	1999
Liczba rodzin objętych pomocą	883	864	860	771				
Liczba osób objętych pomocą	1490	1386	1391	1301				
zadania zlecone					1000300	847364	1002400	1052059
zasiłki stałe	90	31	36	69	150830	75182	111118	196392
renty socjalne	61	63	77	82	69642	189896	282130	287784
zasiłki stałe wyrównawcze	5	3	6	12	3698	7066	9560	11708
dotatki	3	3	3	1	780	1845	1497	249
ochrona macierzyństwa	116	104	92	95	60629	50911	56751	69716
zasiłki okresowe	899	695	636	451	714721	508337	489119	281422
w tym: gwarantowane	0	38	45	49	0	64995	150009	152109
ubezpieczenie społeczne	0	22	30	115	0	14127	52225	204788
usługi specjalistyczne	23	14	20	13	38000	57500	76000	78842
rodzinne i pielęgnacyjne	13	52	42	31	7420	12990	21600	11877
zadania własne gminy					138251	206854	276594	378363
dożywianie	403	465	547	520	49429 (dotacja 10894)	79400 (dotacja 33000)	97377 (dotacja 45460)	121096 (dotacja 62874)
usługi opiekuńcze	50	40	54	50	85429	118180	164217	210227
zasiłki celowe i w naturze	40	134	179	319	3393	9274	15000	47040
ubezpieczenie zdrowotne	0	0	0	212	0	0	0	45000

Źródło: Zestawienie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Z 465 osobowej grupy osób korzystających ze świadczeń fakultatywnych 325 skorzysta z zasiłków okresowych (bez gwarantowanych) i potrzebna jest na to kwota 477700 złotych oraz 140 osób z zasiłków okresowych specjalnych (33600 złotych). Łącznie na realizację świadczeń fakultatywnych finansowanych z budżetu Wojewody potrzeba kwoty 511300 złotych.

Oprócz świadczeń obligatoryjnych i fakultatywnych z budżetu Wojewody finansowane są również: specjalistyczne usługi opiekuńcze (korzysta z nich 15 osób, potrzebna kwota wynosi 79000 złotych), zasiłki rodzinne (6 osób, 2118 zł), zasiłki pielęgnacyjne (6 osób, 6940 zł) i składki na ubezpieczenia zdrowotne (209 osób, 58699 zł).

Łączne środki potrzebne na realizację zadań zleconych w 2000 roku wynoszą 1771908 złotych. Na realizację zadań własnych gminy w 2000 roku według prognozy potrzeba 495375 złotych. Środki przeznaczone zostaną na: zapewnienie schronienia (975 zł), posiłek dla dzieci i młodzieży w szkołach (154000 zł), ubranie (5000 zł), usługi opiekuńcze (242900 zł), zasiłki

celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego (2000 zł), sprawienie pogrzebu (4000 zł), zasiłki w naturze (wyprawkę) - 2500 zł, zasiłki celowe i w naturze (84000 zł).

WARUNKI MIESZKANIOWE

Obecnie w gminie znajdują się 4344 mieszkania, z czego 2654 w Sępólnie Krajeńskim i 1690 na obszarach wiejskich gminy. W mieście 496 mieszkań, a więc 18,7% stanowi własność gminy (średnia dla miast województwa kujawsko-pomorskiego 15,1%), natomiast na obszarach wiejskich 62 mieszkania i odsetek ten wynosi 3,7% (przy średniej dla obszarów wiejskich 4,4%).

Tab. Zasoby mieszkaniowe miasta i obszarów wiejskich gminy na tle średnich

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Sępólno Krajeńskie										
mieszkania ogółem	2300	2369	2422	2543	2576	2599	2620	2632	2648	2654
izby ogółem	8640	8896	9129	9557	9687	9781	9860	9933	10010	10043
mieszkania na 1000 mk	283	283	282	288	291	289	287	289	289	290
śr. pow. użytkowa mieszkania	63,2	63,3	63,6	63,5	63,6	63,7	63,8	64,0	64,2	64,4
liczba izb na mieszkanie	3,76	3,76	3,77	3,76	3,76	3,76	3,76	3,77	3,78	3,78
średnia dla miast byłego województwa bydgoskiego (1998 rok dla województwa kujawsko-pomorskiego)										
mieszkania na 1000 mk	296	299	303	308	309	310	311	313	315	323
śr. pow. użytkowa mieszkania	53,9	54,1	54,3	54,5	54,6	54,8	54,8	54,9	55,0	54,3
liczba izb na mieszkanie	3,39	3,40	3,41	3,42	3,42	3,43	3,43	3,43	3,43	3,39
obszary wiejskie gminy Sępólno Krajeńskie										
mieszkania ogółem	1636	1661	1661	1676	1684	1680	1685	1686	1689	1690
izby ogółem	6016	6134	6135	6227	6274	6259	6287	6292	6308	6316
mieszkania na 1000 mk	246	250	251	248	250	250	250	249	249	251
śr. pow. użytkowa mieszkania	69,2	69,4	69,4	70,0	70,3	70,2	70,4	70,4	70,5	70,6
liczba izb na mieszkanie	3,68	3,69	3,69	3,72	3,73	3,73	3,73	3,73	3,73	3,74
średnia dla obszarów wiejskich byłego województwa bydgoskiego (1998 rok dla województwa kujawsko-pomorskiego)										
mieszkania na 1000 mk	247	249	250	249	250	249	250	250	251	255
śr. pow. użytkowa mieszkania	68,6	68,8	68,9	69,1	69,2	69,3	69,5	69,7	69,9	69,1
liczba izb na mieszkanie	3,74	3,75	3,75	3,75	3,76	3,76	3,77	3,77	3,78	3,69

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy

Sępólno Krajeńskie charakteryzuje się niskim wskaźnikiem liczby mieszkań na 1000 mieszkańców. Wynosi on 290, przy średniej dla miast 323. Wskaźnik ten w ostatnim dziesięcioleciu charakteryzował się również niższymi wartościami od średniej dla miast byłego województwa bydgoskiego. Mieszkania w Sępólnie Krajeńskim są jednak większe powierzchniowo i składają się z większej liczby izb, niż przeciętnie. Obecnie średnia powierzchnia jednego mieszkania wynosi 64,4 m² (miasta województwa 54,3 m²) i składa się ono z 3,8 izb (miasta województwa 3,4 izby).

Na obszarach wiejskich gminy wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców zbliżony był do średniej dla obszarów wiejskich województwa bydgoskiego, a obecnie wynosi on 251 i jest nieco niższy od średniej dla obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego (255). Powierzchnia użytkowa przeciętnego mieszkania i liczba przypadających na nie izb w ostatnim dziesięcioleciu zbliżona jest do średniej dla obszarów wiejskich. Obecnie jedno mieszkanie liczy średnio 70,6 m² (obszary wiejskie województwa kujawsko-pomorskiego 69,1 m²) i podobnie jak średnia składa się z 3,7 izb.

W ostatnich dziesięciu latach w Sępólnie Krajeńskim wybudowano 413 mieszkań, a na obszarach wiejskich gminy 78. Jednak ponad 70% spośród nich oddano do użytku do początku

lat dziewięćdziesiątych. W ostatnich kilku latach zaznacza się wyraźny spadek wielkości ruchu budowlanego w gminie. Do 1992 roku rocznie powstawało średnio w mieście prawie 75 nowych mieszkań, natomiast w kolejnych latach zaledwie 20, przy czym liczba ta systematycznie maleje i w 1998 roku osiągnęła swą najniższą wartość - wybudowano jedynie 7 mieszkań. Podobny proces zachodzi na obszarach wiejskich gminy. Do 1992 roku powstawało rocznie 14 nowych mieszkań, a w kolejnych latach zaledwie 4, przy czym w 1994 roku nie wybudowano żadnego mieszkania.

Wielkość ruchu budowlanego w gminie jest ściśle zależna od budownictwa wielorodzinnego. Duża liczba mieszkań oddawanych do użytku na początku lat dziewięćdziesiątych jest wynikiem wybudowania w tych latach budynków wielorodzinnych. W latach tych, w mieście zaledwie 1/4 mieszkań, a na obszarach wiejskich 2/3 stanowiły domy jednorodzinne. W latach 1993 - 1995 udział wybudowanych domów jednorodzinnych w ogóle mieszkań mieście zwiększył się do 45%, a w roku 1996 i 1997 w ogóle nie wybudowano budynków wielorodzinnych. Na obszarach wiejskich gminy od 1993 roku powstają tylko mieszkania w budynkach jednorodzinnych.

Wraz ze spadkiem liczby oddawanych mieszkań, w gminie znacznie zmniejszyła się również liczba oddawanych mieszkań na 1000 mieszkańców. Obecnie wynosi ona w mieście 0,8, a na obszarach wiejskich 0,4 i są to wskaźniki znacznie niższe od średnich dla miast i obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego (odpowiednio: 3,0 i 0,9).

Mieszkania powstające w Sępólnie Krajeńskim do 1993 roku cechowały się nieco wyższą powierzchnią i większą liczbą izb, niż przeciętnie w miastach województwa kujawsko-pomorskiego, natomiast w ostatnich latach wartości te są wyraźnie wyższe. W 1998 roku przeciętnie nowe mieszkanie liczyło 109,6 m² i składało się z 5,0 izb, przy średniej dla miast 68,3 m² i 3,6 izb. Na obszarach wiejskich gminy budowane mieszkania są niedużo większe od średniej, w 1998 roku przeciętne mieszkanie posiadało powierzchnię 132,0 m² i składało się z 5,7 izb, przy średniej dla obszarów wiejskich województwa 122,6 m² i 5,4 izb.

Według informacji Urzędu Miejskiego w Sępólnie Krajeńskim w gminie znajduje się łącznie 97 mieszkań komunalnych, z czego w mieście 17, a na obszarach wiejskich 80⁶.

Spośród mieszkań komunalnych w Sępólnie Krajeńskim dwa znajdują się w domach jednorodzinnych, pozostałe w budynkach wielorodzinnych. Wszystkie mieszkania (z wyjątkiem dwóch) wyposażone są w zimną wodę i kanalizację, natomiast jedynie siedem posiada gaz, a cztery centralne ogrzewanie. Stan techniczny mieszkań generalnie określić należy jako dobry. Obecnie lokale komunalne w mieście zamieszkuje 35 osób.

Mieszkania komunalne na obszarach wiejskich zlokalizowano głównie we wsiach: Włocibórz (16), Sikorz (14), Wiśniewa (13), Wałdowo (7), Zboże (4), Wałdówko i Piaseczno (po 3). W pozostałych wsiach znajdują się 1-2 mieszkania komunalne, z wyjątkiem Niechorza, Radońska i Trzcian, w których mieszkania komunalne nie występują. Wszystkie mieszkania wyposażone są w zimną wodę i większość w kanalizację, nie posiadają natomiast centralnego ogrzewania (z wyjątkiem części mieszkań w Wałdowie). Stan techniczny większości mieszkań określić można jako dobry lub średni. W mieszkaniach komunalnych na obszarach wiejskich gminy obecnie mieszka 255 osób.

Tab. Informacje na temat mieszkań oddawanych do użytku (w poszczególnych latach) w mieście i na obszarach wiejskich gminy na tle średnich wojewódzkich

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
--	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

⁶ Dane te dotyczą wyłącznie mieszkań socjalnych; w zarządzie Zakładu Gospodarki Komunalnej sp. z o.o. znajduje się 576 mieszkań (w tym w mieście 496) stanowiących mienie komunalne; zamieszkiwane są one łącznie przez 1560 osób.

Sępólno Krajeńskie										
mieszkania ogółem	35	81	56	121	33	26	21	14	19	7
izby ogółem	165	288	241	428	130	111	79	77	88	35
mieszkania na 1000 mk	4,3	9,7	6,5	13,7	3,7	2,9	2,3	1,5	2,1	0,8
śr. pow. użytkowa mieszkania	96,7	62,7	75,9	61,5	73,1	80,3	68,6	116,8	92,2	109,6
liczba izb na mieszkanie	4,7	3,6	4,3	3,5	3,9	4,3	3,8	5,5	4,6	5,0
średnia dla miast byłego województwa bydgoskiego (1998 rok dla województwa kujawsko-pomorskiego)										
mieszkania na 1000 mk	4,4	6,3	6,7	6,7	2,6	2,2	2,0	2,0	2,2	3,0
śr. pow. użytkowa mieszkania	64,4	63,8	63,4	61,2	71,7	74,4	63,0	68,0	68,6	68,3
liczba izb na mieszkanie	3,8	3,9	3,8	3,7	3,9	3,8	3,3	3,6	3,6	3,6
obszary wiejskie gminy Sępólno Krajeńskie										
mieszkania ogółem	4	31	1	20	10	0	5	1	3	3
izby ogółem	20	135	5	109	53	-	28	5	16	17
mieszkania na 1000 mk	0,6	4,7	0,2	3,0	1,5	-	0,7	0,1	0,4	0,4
śr. pow. użytkowa mieszkania	110,5	80,4	96,0	117,2	114,5	-	110,0	89,0	116,7	132,0
liczba izb na mieszkanie	5,0	4,4	5,0	5,5	5,3	-	5,6	5,0	5,3	5,7
średnia dla obszarów wiejskich byłego województwa bydgoskiego (1998 rok dla województwa kujawsko-pomorskiego)										
mieszkania na 1000 mk	2,4	2,1	1,2	1,1	1,1	1,1	1,0	0,9	1,0	0,9
śr. pow. użytkowa mieszkania	91,7	91,6	98,6	96,4	104,4	99,6	105,9	119,5	124,3	122,6
liczba izb na mieszkanie	4,6	4,6	4,8	4,7	4,8	4,8	5,0	5,3	5,5	5,4

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy

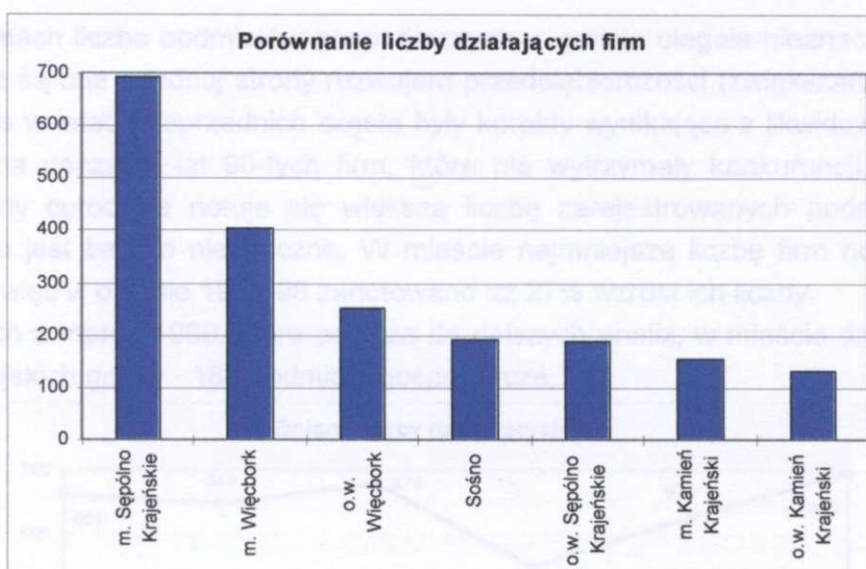
Według informacji Urzędu Miejskiego, wolne tereny pod budownictwo mieszkaniowe znajdują się w Sępólnie oraz w Piasecznie, Sikorzu, Niechorzu, Wiśniewce, Chmielnikach i Wałdowie.

SFERA GOSPODARCZA

CHARAKTERYSTYKA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

INFORMACJE OGÓLNE

Gmina Sępólno należy do obszarów o przeciętnie rozwiniętej przedsiębiorczości. W końcu 1998 roku na terenie miasta zarejestrowanych było 695, a na obszarach wiejskich gminy - 189 podmiotów gospodarczych. Wskaźniki liczby podmiotów na 1000 mieszkańców wyniosły w mieście - 76,0, na wsi - 28,1, średnio dla gminy - 55,7. Przeciętny wskaźnik dla województwa kujawsko-pomorskiego wynosił 69,6, natomiast dla powiatów ziemskich województwa (z wyłączeniem 4 powiatów grodzkich) - 53,6. Wskaźnik dla gminy jest lepszy od średniej powiatowej równej 48,3. Miasto Sępólno lokuje się na 23 pozycji wśród 52 miast województwa pod względem liczby firm, a na 22 pod względem wskaźnika stanu rozwoju przedsiębiorczości (liczba firm na 1000 mieszkańców). Obszary wiejskie gminy na tle wartości średnich dla obszarów wiejskich województwa notują wskaźnik bardzo niski. Pod względem liczby działających firm lokują się na 72 pozycji wśród 127 gmin wiejskich i wiejskich części gmin miejsko-wiejskich, natomiast pod względem wskaźnika przedsiębiorczości lokują się na 107 pozycji. Podkreślić jednak należy, że w większości gmin miejsko-wiejskich gorszy stan rozwoju przedsiębiorczości na wsi jest typowy (naturalnym skupiskiem firm obsługujących miejscowości wiejskie jest miejski ośrodek gminny). Łącznie gmina pod względem liczby firm znajduje się na 25 miejscu wśród 144 gmin, natomiast pod względem wskaźnika na 1000 mieszkańców - na 40 miejscu.

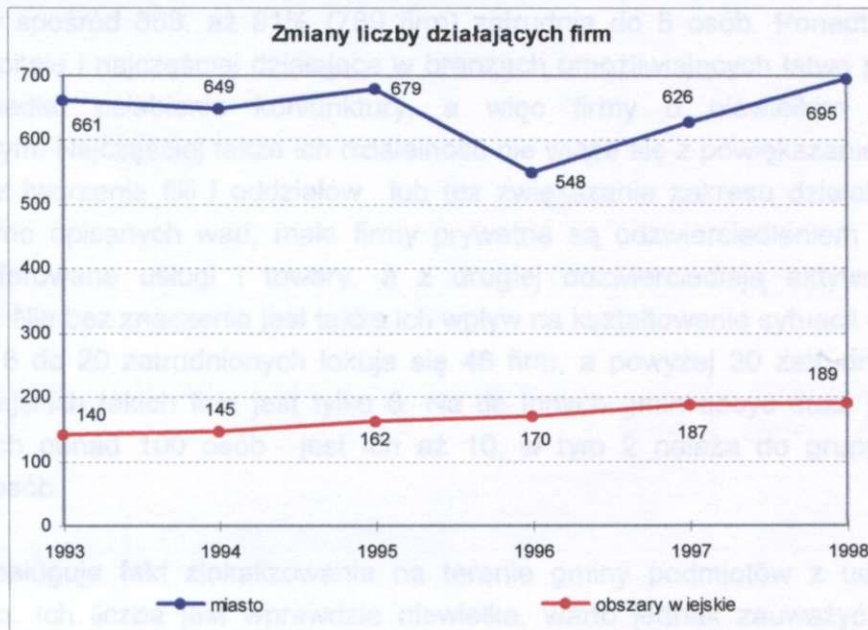
Wskaźnik przedsiębiorczości w mieście wynosi 88% średniej wojewódzkiej dla miast (wyłączając 4 miasta wydzielone wskaźnik w Sępólnie jest o 5% wyższy od średniej), natomiast wskaźnik dla obszarów wiejskich wynosi zaledwie 67% średniej dla obszarów wiejskich województwa.

Wśród gmin powiatu wskaźnik w mieście jest najwyższy wśród wszystkich miast powiatu, natomiast obszary wiejskie notują znacznie niższy wskaźnik, niż gmina wiejska Sośno (wskaźnik w gminie Sośno jest wyższy o 29%) oraz nieco niższy niż gmina Więcbork i minimalnie wyższy, niż gmina Kamień. Bardzo zły stan rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich jest więc typowy dla powiatu, ponieważ nawet gmina Sośno notująca zdecydowanie najlepszy wskaźnik w powiecie, lokuje się dopiero na 68 miejscu wśród 127 gmin wiejskich i wiejskich części gmin miejsko-wiejskich, notując zaledwie 88% średniego wskaźnika dla obszarów wiejskich.

Gmina Sępólno Krajeńskie koncentruje 0,60% wszystkich firm województwa, 1,29% firm działających w powiatach ziemskich województwa i 43,7% podmiotów gospodarczych w powiecie sępoleńskim. Na tle powiatu udział gminy w ogólnej liczbie firm jest więc wyższy (o 15%), niż udział w ogólnej liczbie mieszkańców, wynoszący 37,9%.

W ostatnich latach liczba podmiotów gospodarczych w gminie ulegała nieznacznym zmianom. Spowodowane są one z jednej strony rozwojem przedsiębiorczości (zwiększaniem liczby firm), a jednocześnie w latach poprzednich częste były korekty wynikające z likwidowania żywiotowo zakładanych na początku lat 90-tych firm, które nie wytrzymały konkurencji. Na obszarach wiejskich gminy corocznie notuje się większą liczbę zarejestrowanych podmiotów, chociaż tempo wzrostu jest bardzo nieznaczne. W mieście najmniejszą liczbę firm notowano w roku 1996 (548), a więc w okresie 1996-98 zanotowano aż 27% wzrost ich liczby.

Według danych z marca 1999, które posłużą do dalszych analiz, w mieście działały 684, a na obszarach wiejskich gminy - 184 podmioty gospodarcze.

Na tle innych gmin województwa, niezbyt duża jest liczba podmiotów zarejestrowanych w miejscowościach wiejskich gminy. Tylko w 6 miejscowościach działa więcej niż 10 podmiotów, choć łącznie firmy zarejestrowano aż w 27 miejscowościach (w wielu z nich dominują jednak firmy działające w sferze rolnictwa). Wałdowo koncentruje 17% ogółu firm, a łącznie Wałdowo, Piaseczno, Lutowo, Lutówko, Niechorz i Zboże - 58%.

Tab. Miejscowości, w których w marcu 1999 r. zarejestrowano 5 i więcej podmiotów gospodarczych

Wałdowo	31	Lutówko	16	Zalesie	8	Sikorz	6
Piaseczno	18	Niechorz	13	Komierowo	7	Kawle	5
Lutowo	17	Zboże	12	Wiśniewka	7	Skarpa	5

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych US w Bydgoszczy

STRUKTURA WIELKOŚCIOWA I WŁASNOŚCIOWA FIRM

Wśród firm działających na terenie gminy zdecydowanie dominują firmy będące własnością prywatną. W mieście jest ich 661 (czyli 96,6% ogółu), na obszarach wiejskich - 176 (95,6% ogółu). Ponadto 3 firmy (w tym 2 w mieście) są własnością mieszaną kapitału prywatnego z państwowym oraz zagranicznym. Tak wysoki udział firm kapitału prywatnego jest typowy dla wszystkich gmin.

Drugą pod względem liczby podmiotów grupą są firmy stanowiące własność komunalną. Jest ich razem 15, z czego 10 w mieście (szkoły i różnego rodzaju instytucje usługowe) i 5 na obszarach wiejskich (szkoły).

Łącznie 9 firm (w tym 1 - Nadleśnictwo, na obszarach wiejskich) stanowi własność państwową, a 4 są wyłączną własnością zagraniczną (1 mieszaną zagraniczną i prywatną). Firmy będące własnością kapitału zagranicznego odgrywają dużą rolę w gospodarce gminy, ponieważ należą do największych pracodawców. Zarówno Haste International i Lux-Wood Industry zatrudniają powyżej 250 osób (Urząd Statystyczny nie publikuje dokładniejszych informacji o wielkości zatrudnienia).

Opisana powyżej struktura własnościowa wpływa na wielkość działających podmiotów oraz ich kondycję finansową i zdolność do rozwoju. Firmy osób fizycznych są z reguły niewielkie - na terenie gminy spośród 868, aż 91% (789 firm) zatrudnia do 5 osób. Ponadto są to firmy o niewielkim kapitale i najczęściej działające w branżach umożliwiającym łatwe przeprofilowanie się w przypadku osłabienia koniunktury, a więc firmy o niewielkim zaangażowaniu technologicznym. Najczęściej także ich działalność nie wiąże się z powiększaniem liczby miejsc pracy poprzez tworzenie filii i oddziałów lub też zwiększanie zakresu działalności. Niemniej jednak, pomimo opisanych wad, małe firmy prywatne są odzwierciedleniem z jednej strony popytu na oferowane usługi i towary, a z drugiej odzwierciedlają aktywność społeczną mieszkańców. Nie bez znaczenia jest także ich wpływ na kształtowanie sytuacji na rynku pracy. W grupie od 6 do 20 zatrudnionych lokuje się 46 firm, a powyżej 20 zatrudnionych - 33. Na obszarach wiejskich takich firm jest tylko 6. Na tle innych gmin dosyć duża jest liczba gmin zatrudniających ponad 100 osób - jest ich aż 10, w tym 2 należą do grupy zatrudniającej powyżej 250 osób.

Na uwagę zasługuje fakt zlokalizowania na terenie gminy podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. Ich liczba jest wprawdzie niewielka, warto jednak zauważyć, że istnieją na terenie województwa gminy nie posiadające żadnego podmiotu z udziałem kapitału zagranicznego. Bez względu na prezentowany potencjał oraz wielkość zatrudnienia i wartość produkcji, już sam fakt zainteresowania obcym kapitałem podnosi atrakcyjność inwestycyjną gminy. Tego typu inwestycje mają bowiem charakter „lawinowy” i najtrudniejsze jest przyciągnięcie pierwszych inwestorów. Warto zauważyć, że na terenie powiatu firm z kapitałem zagranicznym było na początku 1999 roku tylko 10, a więc znacząca ich część działała na terenie gminy. Większa liczba podmiotów tego typu w okolicy świadczy o korzystnym klimacie inwestycyjnym.

STRUKTURA BRANŻOWA FIRM

Struktura branżowa zarejestrowanych firm jest generalnie zbliżona do struktur przeciętnych w powiecie i w powiatach ziemskich województwa kujawsko-pomorskiego. Zaznaczają się jednak różnice będące skutkiem lepszego stanu rozwoju, lub przeciwnie - niedorozwoju pewnych sekcji.

W strukturze branżowej zarejestrowanych w gminie firm zdecydowanie dominują podmioty prowadzące działalność handlową i naprawy. Stanowią one prawie 34% ogółu firm. Dominujący udział tej grupy jest typowy dla wszystkich gmin, jednak ich udział jest zazwyczaj jeszcze wyższy i średnio dla powiatów ziemskich województwa przekracza 38%. Drugą grupą, pod względem liczby zarejestrowanych firm, jest działalność produkcyjna, która koncentruje aż 15% ogółu, podczas gdy przeciętnie udział tej sekcji nie przekracza 13%. Wysoki jest także udział budownictwa, wynoszący 12% (czyli o 20% więcej, niż średnio). Wyższy od średniej wojewódzkiej, a zwłaszcza powiatowej, jest także udział transportu i łączności. Aż ponad 3%

ogółu stanowią firmy z sekcji pośrednictwo finansowe. Niższe udziały prezentują m.in. sekcje: A (rolnictwo) oraz H (hotele i restauracje).

Tab. Liczba i udział podmiotów w poszczególnych sekcjach - porównanie miasta i obszarów wiejskich gminy

Sekcja EKD	Opis sekcji	miasto	obszary wiejskie	razem gmina	miasto	obszary wiejskie	razem gmina
A	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	16	42	58	2,3	22,8	6,7
D	Działalność produkcyjna	102	28	130	14,9	15,2	15,0
F	Budownictwo	84	20	104	12,3	10,9	12,0
G	Handel i naprawy	245	48	293	35,8	26,1	33,8
H	Hotele i restauracje	15	4	19	2,2	2,2	2,2
I	Transport i łączność	61	14	75	8,9	7,6	8,6
J	Pośrednictwo finansowe	24	4	28	3,5	2,2	3,2
K	Obsługa nieruchomości, usługi finansowe	37	6	43	5,4	3,3	5,0
L	Administracja	4	0	4	0,6	0,0	0,5
M	Edukacja	12	5	17	1,8	2,7	2,0
N	Ochrona zdrowia	44	2	46	6,4	1,1	5,3
O	Pozostałe usługi	39	11	50	5,7	6,0	5,8
ogółem		684	184	868	100,0	100,0	100,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych US w Bydgoszczy

Tab. Udział podmiotów w poszczególnych sekcjach - porównanie stanu rozwoju przedsiębiorczości

Sekcja EKD	Opis działalności	gmina razem	powiat	powiaty ziemskie
A	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	6,7	8,0	7,4
D	Działalność produkcyjna	15,0	13,2	12,9
F	Budownictwo	12,0	11,6	10,1
G	Handel i naprawy	33,8	35,4	38,3
H	Hotele i restauracje	2,2	2,8	2,7
I	Transport i łączność	8,6	6,9	8,2
J	Pośrednictwo finansowe	3,2	1,9	1,8
K	Obsługa nieruchomości, usługi finansowe	5,0	5,2	6,9
L	Administracja	0,5	0,8	0,8
M	Edukacja	2,0	3,1	2,1
N	Ochrona zdrowia	5,3	5,1	3,5
O	Pozostałe usługi	5,8	5,9	5,1

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych US w Bydgoszczy

Warto zauważyć, że na obszarach wiejskich gminy udział podmiotów handlowych i usługowych jest znacznie niższy niż przeciętnie i wynosi zaledwie około 1/4 ogółu. Bardzo wysoki jest udział sekcji A (rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo), sięgający prawie 23%, przy czym w sekcji tej udział leśnictwa wynosi aż 2/5, a rolnictwa tylko 3/5. Duży jest także udział działalności produkcyjnej (ponad 15%) i budownictwa (prawie 11%). Wymienione 4 sekcje koncentrują więc aż 75% ogółu firm. W mieście ma miejsce większa dywersyfikacja źródeł utrzymania. Wprawdzie prawie 36% firm to działalności handlowe i usługowe, ale udział pozostałych sekcji jest bardziej równomierny, zaznacza się zwłaszcza sektor usług niematerialnych (administracja, finanse, edukacja, służba zdrowia, itp.), które łącznie skupiają prawie 18% firm działających w mieście. Są to działalności typowo miejskie, na obszarach wiejskich gminy sekcje te łącznie koncentrują zaledwie 9% firm.

Tab. Liczba zarejestrowanych podmiotów na 1000 mieszkańców - porównanie stanu rozwoju przedsiębiorczości według sekcji

sekcja	opis działalności	gmina	powiat	powiaty ziemskie
A	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	3,7	3,8	3,9
B	Rybolówstwo i rybactwo	0,0	0,0	0,0
C	Górnictwo i kopalnictwo	0,0	0,0	0,0
D	Działalność produkcyjna	8,2	6,4	6,8
E	Zaopatrywanie w energię, gaz i wodę	0,1	0,0	0,1
F	Budownictwo	6,6	5,6	5,4
G	Handel i naprawy	18,5	17,1	20,2
H	Hotele i restauracje	1,2	1,4	1,4
I	Transport i łączność	4,7	3,3	4,3
J	Pośrednictwo finansowe	1,8	0,9	0,9
K	Obsługa nieruchomości, usługi finansowe	2,7	2,5	3,7
L	Administracja	0,3	0,4	0,4
M	Edukacja	1,1	1,5	1,1
N	Ochrona zdrowia	2,9	2,5	1,8
O	Pozostałe usługi	3,2	2,8	2,7

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych US w Bydgoszczy

Oceniając stan rozwoju poszczególnych rodzajów przedsiębiorczości w gminie, mierzony liczbą podmiotów na 1000 mieszkańców, należy stwierdzić, iż działalności najbardziej istotne zarówno dla rozwoju gospodarczego, jak i dla prawidłowej obsługi mieszkańców, notują generalnie lepsze wskaźniki od przeciętnych powiatowych i wojewódzkich. Szczególnie duża różnica ma miejsce w przypadku działalności produkcyjnych, gdzie wskaźnik rozwoju firm w gminie jest wyższy od średniej dla powiatów ziemskich województwa o ponad 20% oraz pośrednictwa finansowego, gdzie wskaźnik jest 2-krotnie lepszy od średniej. Znacząco wyższe są również wskaźniki w zakresie ochrony zdrowia (o ponad połowę wyższy niż średnio dla powiatów ziemskich) i budownictwa (o ponad 20%). Wskaźniki gorsze od średniej notuje się przede wszystkim w zakresie handlu i napraw (wyższy od średniej powiatowej ale niższy od wojewódzkiej) oraz obsługi nieruchomości i różnych usług finansowych. Niski wskaźnik dla działalności handlowych wskazuje na potencjalne możliwości rozwoju tej sekcji. Poprzez analogie z innymi obszarami można wyciągnąć wniosek, iż z obecnej liczby mieszkańców jest w stanie utrzymać się większa liczba podmiotów handlowych i usługowych.

Gorszy stan rozwoju podmiotów działających w rolnictwie i leśnictwie trudno jest jednoznacznie zinterpretować. Z jednej strony oddaje to pozytywny stan mniejszej aktywności w rolnictwie, do czego dąży się w większości gmin. Jednocześnie jednak świadczy o mniejszej przedsiębiorczości i skłonności do przechodzenia indywidualnych gospodarstw na zasady działalności typowe dla firm, jak również świadczy o słabszym rozwoju firm usługowych obsługujących rolnictwo (wchodzą w skład tej sekcji).

ZNACZENIE GMINY W GOSPODARCE POWIATU

Gmina Sępólno skupia 43,4% podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu, stanowi więc znaczącą koncentrację działalności, większą niż wynikałoby to z udziału w liczbie mieszkańców, wynoszącego 37,9%. W zakresie większości działalności gmina nie notuje jednak wyraźnie widocznej specjalizacji w skali powiatu, która polegałaby na znacznie wyższym udziale podmiotów w tych grupach. Dowodzi tego zestawienie prezentujące udział gminy Sępólno w ogólnej liczbie podmiotów działających w powiecie, według poszczególnych sekcji.

Tab. Udział gminy Sępólno w ogólnej liczbie podmiotów działających w powiecie

ogólna liczba zarejestrowanych podmiotów	43,4	Transport i łączność	54,7
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	36,0	Pośrednictwo finansowe	74,4
Rybołówstwo i rybactwo	49,2	Obsługa nieruchom., wynajem, prowadz. interesów	40,6
Zaopatrywanie w energię, gaz i wodę	100,0	Administracja publiczna	31,3
Budownictwo	44,7	Edukacja	27,0
Handel i naprawy	41,3	Ochrona zdrowia i opieka socjalna	44,7
Hotele i restauracje	35,1	Pozostała działalność usługowa	42,9

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych US w Bydgoszczy

Wynika z niego, że największą specjalizację gmina notuje w zakresie usług zaopatrywania w energię, wodę i gaz (na terenie gminy działa jedyna tego typu firma w powiecie), jednak realna specjalizacja ma miejsce w zakresie usług finansowych. Gmina koncentruje 3/4 wszystkich tego typu firm w powiecie i jest to niewątpliwie skutek pełnienia funkcji powiatowych oraz rzeczywistego centrum dla okolicznych gmin. Znacząco wyższy jest także udział firm transportowych i łącznościowych - na terenie gminy zarejestrowano 5 na każde 9 tego typu firm ogółem. Z kolei zdecydowanie niedorozwinięte są sekcje M (edukacja) - tylko 27% podmiotów (na terenie gminy słabo rozwinięte jest zwłaszcza szkolnictwo średnie; gmina Więcbork koncentruje aż 41% ogółu podmiotów z tej sekcji w powiecie) oraz A (rolnictwo), co wynika z gorszych warunków rozwoju rolnictwa.

Pozostałe sekcje prezentują udział zbliżony do ogólnego udziału gminy w liczbie podmiotów gospodarczych powiatu.

Biorąc pod uwagę bardziej szczegółowy podział działalności gospodarczych na działy (według klasyfikacji EKD wszystkie działalności gospodarcze dzielą się na 17 sekcji w skład których wchodzi łącznie 60 działów), gminę należy uznać za wyspecjalizowaną w skali powiatu w zakresie następujących działalności (przedstawiono działalności, w których udział przekracza 50% wszystkich podmiotów w powiecie):

nr działu	opis działalności	liczba firm w gminie	liczba firm w powiecie	% udział w powiecie
32	Produkcja sprzętu i aparatury radiowej, telewizyjnej i komunikacyjnej	1	1	100,0
40	Zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	1	1	100,0
66	Ubezpieczenia i fundusz emerytalno-rentowy bez gwarantowanej prawnie opieki socjalnej	2	2	100,0
33	Produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarów i zegarków	7	8	87,5
22	Działalność wydawnicza, poligrafia.	9	12	75,0
67	Działalność pomocnicza związana z pośrednictwem finansowym	24	32	75,0
18	Produkcja odzieży	14	20	70,0
35	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego (produkcja rowerów oraz naprawa łodzi)	2	3	66,7
65	Pośrednictwo finansowe z wyjątkiem ubezpieczeń i funduszu emerytalno-rentowego	3	5	60,0

72	Informatyka i działalność pokrewna	3	5	60,0
20	Produkcja drewna i wyrobów z drewna z wyjątkiem mebli	21	36	58,3
17	Produkcja tkanin	4	7	57,1
71	Wynajem maszyn i sprzętu bez obsługi operatorskiej oraz wypożyczanie artykułów przeznaczenia osobistego i użytku domowego	4	7	57,1
60	Transport lądowy	75	134	56,0
93	Pozostała działalność usługowa	20	39	51,3

19	Garbowanie i wyprawianie skór; produkcja toreb, wyrobów rymarskich, uprząży i butów	1	2	50,0
26	Produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych (przede wszystkim produkcja artykułów dla budownictwa)	8	16	50,0
36	Produkcja mebli	29	58	50,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych US w Bydgoszczy

Warto zauważyć, że wśród wymienionych działów EKD znajduje się duża grupa, w której liczba działających firm w powiecie wynosi zaledwie kilka, stąd kilkudziesięcioprocentowe udziały gminy są skutkiem funkcjonowania 1,2,3 lub 4 firm w danym dziale. Działalności te nie świadczą o specjalizacji gminy i nie mogą być jej miernikiem. Natomiast za działalności w pewnym stopniu wyspecjalizowane lub przynajmniej rozwinięte lepiej, niż przeciętnie w powiecie, uznać można z całą pewnością następujące działy: 67, 18, 20, 60 i 36.

ROLNICTWO

UŻYTKOWANIE GRUNTÓW

W strukturze użytkowania gruntów na terenie gminy dominują użytki rolne zajmujące 14,1 tys. ha, czyli 61,5% ogólnej powierzchni gminy. Lasy zajmują 6029 ha (26,3% powierzchni) a pozostałe grunty (grunty zabudowane, pod wodami, pod drogami, itp.) - 2787 ha, czyli 12,1% powierzchni ogólnej. Wśród użytków rolnych 85% zajmują grunty orne, 9,4% łąki, a łącznie z pastwiskami - prawie 15% powierzchni.

Podobnie, jak inne miasta, Sępólno charakteryzuje się znaczącym udziałem tzw. „pozostałych gruntów”, na które składają się między innymi tereny zabudowane, tereny pod drogami, itp. Zajmują one w mieście 2/3 ogólnej powierzchni. Bardzo małe na terenie miasta są powierzchnie leśne, wynoszące zaledwie 10 ha, czyli mniej niż 2% powierzchni miasta. Pozostałe 187 ha zajmowane jest przez użytki rolne, w tym 17 ha łąk i pastwisk oraz 9 ha sadów.

Tab. Struktura użytkowania gruntów w gminie Sępólno Krajeńskie (powierzchnia w ha)

	pow. ogólna gruntów	użytki rolne					lasy i grunty leśne	pozostałe grunty
		razem	w tym grunty orne	w tym sady	w tym łąki	w tym pastwiska		
miasto	579	187	161	9	10	7	10	382
obszary wiejskie	22339	13915	11785	74	1313	743	6019	2405
razem gmina	22918	14102	11946	83	1323	750	6029	2787

Źródło: US w Bydgoszczy

Tab. Porównanie struktury użytkowania gruntów (%)

	pow. ogólna gruntów	użytki rolne razem	% udział w użytkach rolnych razem				lasy i grunty leśne	pozostałe grunty
			grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
gmina Sępólno	100	61,5	84,7	0,6	9,4	5,3	26,3	12,2
miasto	100	32,3	86,1	4,8	5,3	3,7	1,7	66,0
obszary wiejskie	100	62,3	84,7	0,5	9,4	5,3	26,9	10,8
woj. kujawsko-pomorskie	100	64,8	87,1	1,1	8,2	3,7	22,4	12,8
powiat sępoleński	100	66,5	87,0	0,5	8,3	4,2	22,6	11,0

Źródło: US w Bydgoszczy

Na terenach wiejskich gminy lasy i grunty leśne zajmują prawie 27% ogólnej powierzchni, a tzw. pozostałe grunty - ok. 10%. Pozostała powierzchnia - 13,9 tys. ha to użytki rolne, w tym 11,8 tys. ha gruntów ornych i 2 tys. ha łąk i pastwisk.

Na tle średnich wojewódzkich oraz powiatowych udział lasów i użytków rolnych, a wśród nich gruntów ornych, łąk, pastwisk i sadów, uznać można za typowy - zbliżony do przeciętnych. Gmina nie wyróżnia się swą strukturą użytkowania gruntów ani in plus, ani in minus. Nieco niższy udział użytków rolnych jest wynikiem wyższej niż przeciętnie, lesistości na terenie gminy. Na terenie gminy przeciętnie na 1 mieszkańca przypada 0,89 ha użytków rolnych. Wskaźnik ten, nazywany niekiedy wskaźnikiem przestrzeni żywicielskiej, jest w gminie znacznie wyższy od przeciętnego w województwie, wynoszącego 0,55 ha ale jednocześnie wyraźnie niższy od średniej powiatowej (1,26 ha). Także powierzchnia leśna przypadająca przeciętnie na 1 mieszkańca w gminie, wynosząca 0,38 ha, jest 2-krotnie wyższa od średniej wojewódzkiej (0,19 ha) i jednocześnie gorsza od średniej powiatowej (0,43 ha). Obydwa wskaźniki są najniższe wśród gmin powiatu.

PRZYRODNICZE UWARUNKOWANIA PROWADZENIA GOSPODARKI ROLNEJ

Gmina Sępólno charakteryzuje się raczej niesprzyjającymi przyrodniczymi warunkami rozwoju rolnictwa. Jest to przede wszystkim skutek występujących na jej terenie gleb, wśród których prawie 2/5 stanowią gleby rdzawe o małej lub bardzo małej przydatności dla rolnictwa. Około 40% stanowią gleby płowe, raczej przydatne, a stosunkowo mały jest udział przydatnych dla rolnictwa gleb brunatnych. Na tle sąsiednich gmin powiatu warunki glebowe gminy ocenić należy jako lepsze, niż w Więcborku, ale gorsze niż w Sośnie i Kamieniu.

Tab. Struktura pokrywy glebowej - porównanie gmin powiatu

gmina	AB	A	Bw	B	D	M	E	Tn
Kamień Kr.	32	24	30	-	2	2	3	7
Sępólno Kr.	39	42	12	-	-	4	2	1
Sośno	19	15	44	3	6	4	3	6
Więcbork	30	17	35	2	2	-	3	11

AB - gleby rdzawe, A - gleby płowe, Bw - gleby brunatne właściwe wylugowane, B - gleby brunatne właściwe typowe, D - czarne ziemie, M - gleby murszowo-mineralne, E - gleby mulowo-torfowe, Tn - gleby torfowe i murszowo-torfowe

Źródło: „Środowiskowe uwarunkowania zróżnicowanego rozwoju rolnictwa”, ATR Bydgoszcz 1998 r.

Także udział gruntów w poszczególnych klasach bonitacyjnych, wskazuje na relatywnie słabą przydatność gleb. Podobnie jak w innych gminach powiatu nie notuje się gleb klas I i II. Aż 1/4 ogółu powierzchni gminy zajmują grunty klas V, VI i VIz. Gleby klasy IIIA zajmują zaledwie 1,4% ogólnej powierzchni, a największe powierzchnie - około 1/3, zajmują gleby klasy IVA. Łącznie klasy IV stanowią ponad 60% gleb gminy.